

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; letoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; letoletno: Din. 100.—.

Zaščita narodnih manjšin.

Ljubljanski „Slovenec“ prinaša pod istim naslovom informativen članek iz Ženeve, ki bo zanimal tudi naše čitatelje. Zato ga ponatiskujemo. Glasj se:

Pakt Društva narodov predvideva v tretjem členu, da se sme občni zbor Društva narodov pečati z vsemi vprašanji, ki merodajno vplivajo na vzdrževanje svetočnega miru. Politični oddelek Društva narodov je dobil poseben, takozvani šesti odsek, ki se posebej peča s pritožbami narodnih manjšin. Ako šesti odsek, oziroma nalašč v to svrhu ustanovljena komisija treh, smatra, da spada vloga kakšne narodne manjšine v skupino zadev, o katerih govori člen 3, potem je njena naloga, da predmet preda v razpravo občnemu zboru. Odbor treh pa samostojno odločuje o tem, če je vloga narodne manjšine po vsebini in obliki sprejemljiva. Ako ni sprejemljiva, potem jo generalni tajnik Društva narodov vrne odpošiljatelju s pripombo, pod katerimi pogoji bo pritožba postala sprejemljiva. To so določbe, katere je sprejel občni zbor Društva narodov na svojem rednem zasedanju v Madridu dne 13. junija 1929, in katere so podpisale prizadete države. Med prizadete države pa se štejejo samo takozvane nasledstvene države, to so Jugoslavija, Češko-slovaška, Avstrija, Romunija, Madžarska, Poljska. Te države so obenem z mirovnimi pogodbami prevzele tudi gotove obveznosti napram narodnim manjšinam, vse druge pa, četudi imajo narodne manjšine na svojem ozemlju, teh obveznosti nimajo; pritožbe, ki bi od njihovih narodnih manjšin prišle v roke šestega oddelka Društva narodov, niso sprejemljive.

Prvi je bil rajni Stresemann, ki je leta 1928 na zasedanju v Luganu sprožil manjšinsko vprašanje in ga hotel razširiti na dvojen način: prvič je zahteval, da morajo vse države članice Društva narodov prevzeti obveznosti, ki jih imajo samo nasledstvene države, drugič pa je zahteval, da se pri političnem oddelku Društva narodov ustanovi stalna manjšinska komisija, ki bi vse pritožbe, neglede na njih izvor ali vsebino, sprejemala, proučevala in prinašala pred skupščino. Od tega dne naprej je manjšinsko vprašanje stalno na dnevnem redu vsakega zasedanja in tvori tudi na letošnjem zasedanju skoroda najvažnejšo točko.

Kakor obe leti poprej, tako si nasprotujeta tudi letos dve teži: ena, ki zahteva, da se manjšinski problem kot tak vključi v delokrog Društva narodov in to brez ozira na to, da li so manjšine v kakšni nasledstveni državi ali ne, ter da se manjšinam dajo večje in močnejše možnosti, da uveljavijo svoje pritožbe pred Društvom narodov. Druga teza, tej nasprotna, pa trdi, da one države, ki so že obtežene z obveznostmi napram narodnostnim manjšinam, ne bodo sprejele kakšnih sprememb ali kakšnih novih dolžnosti razen v slučaju, da to storijo prostovoljno in pod pogojem, da se dolžnosti napram manjšinam naložijo tudi državam, ki jih dosedaj niso nosile.

Prvo mnenje zastopajo Nemci, ki so po svojem zastopniku Koch-Weserju jasno povedali, da hočejo priskrbeti svojim manjšinam na Poljskem in v Italiji pravico, da se bodo smele vedno in redno pritoževati v Ženevo. Nemškemu mnenju se je pridružil zastopnik Avstrije, ki je brez dvoma imel pred očmi Nemce na Madžarskem, na Češko-slovaškem in v Jugoslaviji in popolnoma pozabil na slovensko manjšino na Koroškem, nadalje grof Apponyi v imenu Madžarske, ki porabi vsako priliko na mednarodnih sestankih v madžarske revizionistične namene. Na veliko začudenje vseh se je pojavil v nemškem strelnem jarku tudi zastopnik Albanije.

Ta velikopotezna in usmerjena ofenziva Nemcev je izzvala ravnotako strnjen odpor od strani nasledstvenih držav, ki so čutile, da se pod krinko skrbi za narodne manjšine skrivajo čisto drugi nameni, naperjeni proti mejam, ki so jih začrtale mirovne pogodbe. Jugoslovanski zunanji minister dr. Marinkovič je povdaril neovrgljivo stališče nasledstvenih držav v vprašanju narodnih manjšin ter izpovedal, da nasledstvene države hočejo lojalno izpolnjevati dolžnosti, katere so prevzele, da so pripravljene sprejeti tudi širšo razpravo, če se bo raztegnila na vse države, in da proti svoji volji ne bodo sprejele nobenih novih obveznosti, če tudi bi jih občni zbor Društva narodov pod pritiskom razmer zapovedal. Izjava dr. Marinkoviča je v popolnem skladu z noto, katero so nasledstvene države poslane v Ženevo dne 13. junija 1929 in ki se glasi, „da sprejmejo priporočila Sveta Društva narodov v kolikor so v skladu s prejšnjimi obveznostmi in da se mora vsaka sprememba v postopanju, ki je predvidena za pritožbe narodnih manjšin, podvreči predhodnemu odobrenju interesiranih držav... Tako se je posrečilo odbiti os nemške ofenzive, ki je imela nalogo, ustvariti v Ženevi neko stalno uredbo, katero bi Nemci in Madžari izrabljali v svoje propagandne namene, katere bi se pa nasledstvene države ne mogle posluževati, da zahtevajo zaščito svojih manjšin recimo v Italiji ali v Nemčiji sami.

Mi moramo ugotoviti, da sedanje zasedanje ni prineslo nič novega. Pojavili so se stari apetiti, ki hočejo manjšinsko vprašanje izrabljati v politične svrhe. To ni podlaga za rešitev tako važnega vprašanja. In dokler Društvo narodov ali kakšna druga podobna uredba ne bo pokazala resne volje, opredeliti pravice narodnih manjšin, ki so nedotakljive in katere mora vsak član Društva narodov spoštovati kot svete, tako dolgo bo manjšinsko vprašanje ostalo odprto in bo služilo k večjemu kot sredstvo, da nezadovoljne države zakrijejo svoje politične cilje.

Seja deželnega kulturnega sveta 12. septembra 1930.

(Nadaljevanje.)

Podpiranje zadrugištva.

Dr. Stotter: Za podpiranje zadrugištva se je vpostavilo letos 6000 S deželne podpore več. Podpirale se bodo zadruge v planinah, podpirali se bodo kurzi in revizija. — Nau: Namen zadrug je, pomagati ljudem pri prodaji pridelkov. K temu nam manjka denarja in iz ljudi se ne da iztisniti ničesar več. Poročam razveseljivo vest, da so se združile tri zadrugne zveze k skupnemu zadrugištemu tečaju, ki bo trajal 14 dni ali 3 tedne. Za ta tečaj se je vpostavilo 2000 S, 8000 S se bo pa za zadrugne potrebe razdelilo med Zveze razmeroma po številu članov.

Traussnig naglašuje potrebo, da se zadruga ustanovi tudi za Labudsko dolino. Ustanavljanje pa naletava na težave, ker se je ljudem prejšnja zadruga ponesrečila in so morali nekateri člani doplačati 30—40 milijonov. A ni mogoče, da bi ostali brez zadrugištva. Zdaj bi bila priložnost, ker bi se dobil v Št. Andražu poceni lep prostor.

Msgr. Podgorc: V zadrugištvu je časovni napredek. Ali v stvari so velike težave in je neka nevarnost. Posojilnice so igrača, druga je z zadrugami, ki se pečajo z blagovnim prometom. Tu se majoje cene. Kaj naj zadruga naredi, ko cene padajo naprej? In potem ne smemo pričakovati, da bo vsak poslovođa za zadrugo delal s tisto vnmom, kakor za svojo lastno stvar. Izkušeni trgovci so zadnji čas po vrsti prišli na kant in se zato tudi poslovođjam ne sme očitati, da bi bili vsakega poloma oni krivi. Ako ljudje v Labudski dolini želijo zadruge, naj se jim uredi, a vse naj se napravi pod vodstvom zveze, ki

ima izkušnje. Zveza pa naj nastopa počasi in previdno, da ljudje zopet ne bodo trpeli škode.

Nau: V Št. Lenartu je zadruga, ki vzorno dela, morebiti najboljše med vsemi v deželi. V Wolfsbergu in Št. Pavlu pa med ljudmi ni smisla za zadrugištvo. Tu je treba pouka, preden se more vpostaviti zadruga. Zadrugo lahko ustanovimo, da pa bo pristopilo kaj ljudi, je stvar prebivalstva.

Nadz. Klein: V Št. Pavlu ja zadruga za vnovčevanje sadja in dalo bi se kaj narediti, ali kmetje rajši dajejo sadje trgovcu po 13 g, kakor zadrugi po 16 g. Fant, ki to zadrugo vodi, bi bil spreten, trgovske izobrazbe pa le nima. Treba bo poseči vmes, da ta zadruga ne zaspi.

Sattlegger: Ne priporoča se povsod vstnavljati zadruge. Ustanavljali smo jih z velikimi stroški in so se polomile.

Ferlič: Zadruge so se razsule, ker poslovođa ni odgovarjal in kmetje zadrugi niso zaupali. Kjer je kaka zadruga krahirala, se desetletja ne da napraviti ničesar več. Izobraziti je treba poslovođij in treba je več revizije.

Msgr. Podgorc: Povdarjati moramo, da potrebujejo zadruge, ki se bavijo z blagovnim prometom, več revizij in da enkratno pregledovanje v letu ne zadostuje. Zato bi Zvezi priporočal izobraževanje revizorjev, ki bi redno in pogostoma revidirali.

Nau: Nas se kliče vselej šele, kadar je zadruga že v polomu. Ljudje naj vprašajo, preden sklepajo kupčije na koruzo.

Oswald: Kaj nam pomagajo zadruge, ako se morajo naprej boriti s trgovskim kapitalom. Proti trgovskemu kapitalu bi se najlažje branili, ako spravimo zadruge producentov v stik z zadrugami konzumentov.

Striessnig: Znesek, ki se je vpostavil za zadrugištvo, se mi zdi prenizek. Zadrugištvo se mora razviti in zato se bo treba baviti z vprašanjem, kje bi se dobilo kreditov? Landesverband pa naj skrbi, da bo blago dobavljal po ceni.

Msgr. Podgorc: Treba je, da pridejo zadruge producentov v stik z zadrugami konzumentov, ali organizacija, ki bi trgovino sploh ustavila, bi zahtevala uradniški aparat, ki bi delavcu kruh silno podražil. Samo nered se mora odpraviti in zadruge bodo mogle s trgovcem tekmovali. Ako se nam napravijo predlogi, kako naj zadruge delujejo, se jih bomo veselili. Landesverbandu ne smemo očitati, če kdaj tudi on ni cenejši kakor drugi, tudi Zveza je zadruga in tudi ona ni zasigurana, da ne bi nikoli naredila neugodnega sklepa. Gotovo je pa, da je pri Zvezi več izkušnje kakor pri mali zadrugi in da bo ona previdnejša.

Osuševanje blat.

Dr. Stotter: Za osuševanje blat daje država znesek 100.000 S. Dozdaj dežela ni dajala ničesar, zdaj se vpostavi znesek 25.000 S. (Konec sledi.)

POLITIČNI PREGLED

Vladna kriza. Ne bo veliko slučajev v zgodovini, da je vlada odstopila vsled ene osebe, vsled enega pristaša neke stranke, ki so ga krili ministri stranke. To čast ima dr. Straffella, o katerem je sodišče izreklo, da je nekorekten in da se je bavil z nečednimi posli. Dr. Straffella je vložil proti obsodbi priziv in ima zadevo še sodnija v rokah. Kljub temu so ga hoteli postaviti krščanski socialci za generalnega ravnatelja zveznih železnic. Tukaj pa je rekel dr. Schober, mož čistih rok, da v tem ne sodeluje. In še to: Vojni minister Vaugin je sporočil „Reichspošti“ zadevo tajnih fondov in trdil, da je tudi sedanji predsednik zveznih železnic dr. Banhans izplačal iz teh fondov trikrat po 20.000 S, kar pa je Banhans zanikal. Nato je vojni minister drugič izjavil, da je to res. Ker se minister za trgovino in promet ni strinjal z vojnim ministrom, ki prepušča zaupne

zadeve tisku, je podal ostavko na svoj položaj. V zvezi s to zadevo je višji stavbni svetnik zveznih železnic Peydl, ki je poročevalec o disciplinarnih zadevah, prosil za drug posel, ker mu pri takšnih razmerah vest ne pripušča, da bi vodil disciplinarno preiskavo proti ubogim uradnikom, ki so pred prvim kateregakoli meseca vzeli mogoče iz blagajne 10 ali 20 S na posodo. Za dr. Schusterjem sta podala ostavko vojni minister Vaugoin in poljedelski minister Födermayer. Odstopil pa je tudi glavni ravnatelj zveznih železnic dr. Banhans. Vladi ni ostalo drugega, da poda ostavko celokupnega kabineta. Vaugoinu je bila poverjena sestava nove vlade. Vsenemci so vstop v vladno odklonili in obžalujejo odstop dr. Schobra, ki je postal žrtev krščansko-socijalnega strankinega vodstva; zahvaljujejo se mu in izrekajo brez-pogojno pokorščino. Tudi inozemstvo obžaluje odstop dr. Schobra. Za dr. Schobrom stoje tudi trgovci, policija, ki mu je priredila udanostne manifestacije, državni uradniki in gospodarski strokovnjaki. Vsi ti predlagajo ustanovitev državne stranke. V tej stranki bi sodeloval tudi inž. Schumy. Landbund razpravlja te dni o vstopu v novo vladno. Če vstop odkloni, kar je zelo verjetno, sestavi Vaugoin dela nezmožno manjšinsko krščansko-socijalno vladno, ki se bo predstavila te dni parlamentu, ga obenem razpustila in razpisala nove volitve. Imenuje se že datum novih državnozbornih volitev, 2., 9. ali 16. november. Javnost obsoja postopanje krščanskih socijalcev in sploh ne more razumeti, zakaj so izzvali vladno krizo. Pri bodočih volitvah gotovo nimajo najboljših izgledov.

Manjšinska razprava v Ženevi. Na predlog nemške delegacije je razpravljaj politični odbor tudi o manjšinskih vprašanjih. Nemški delegat je izvajal: Manjšinsko vprašanje je splošen evropski problem. Jedro tega problema leži več ali manj v tem, da se manjšinam ne samo pisмено zagotovi varstvo njihovih človeških pravic in narodnosti, njihovega materskega jezika, kulture in vere v državah, v katerih živijo, temveč da se tudi dejansko izpolni. Posredovalec med dvema kulturama in obenem pobornik zedinjenja Evrope so manjšine, ki morejo svobodno razvijati svojo kulturo. Zadovoljstvo in sporazum ne bosta odpravila carinskih mej, temveč v prvi vrsti zadovoljitev manjšin. — Avstrijski delegat je odobril izvajanja nemškega delegata. Napetost v nacionalizmu, zaradi čegar pretiranosti morajo trpeti manjšine, je eden najnevarnejših vzrokov nesoglasja med državami. — Briand je ugotovil, da so o manjšinskem vprašanju v celoti razpravljali že v Madridu. Tedaj so zastopniki izjavili, da so pripravljene ponovno razpravljati o tem vprašanju in je Svet sklenil, da uporabi za proučitev tega vprašanja novo metodo. Proti temu se zaenkrat še ni pojavila resnejša kritika. Nasprotno so manjšine dobile s tem možnost in brezpogojno jamstvo, da bodo

njihove pritožbe pravično proučevane. Za izvedbo madridskih sklepov že sedaj, doslej ni bilo bistvenih pritožb. Tudi stalne manjšinske komisije ni treba, ker ima vsaka država že danes možnost spraviti manjšinsko vprašanje pred Društvo narodov. Meni, da se nova izprememba v postopanju brez odobritve vlad ne more skleniti. V ostalem so zadeve manjšin z obstoječimi pogodbami dovoljno zajamčene. Francoska vlada ne bo preko sedanjih obveznosti prevzela nobenih novih. — Dr. Beneš je povdarjal, da se ne morejo sprejeti nobene nove obveznosti za zaščito manjšin brez pristanka držav, ki imajo take obveznosti. Že dosedanja zaščita narodnih manjšin je šla preko obsega obveznosti, ki jih imajo države v mednarodnih pogodbah. — Madžarski delegat smatra manjšinsko vprašanje za mednarodni problem. Obveze v mirovnih pogodbah se morajo držati. Sedaj gre le za to, ali zadostuje postopanje, ki je sedaj v veljavi. Govornik je obrazložil na posameznih primerih, da je postopanje z manjšinami docela nepopolno. Ustanovitev stalne manjšinske komisije bi pomenilo velik napredek. — Angleški delegat je objasn timer, da obstoji nezadovoljstvo med manjšinami, ki ustvarja nevarnost za zunanji mir in tudi za notranjo učvrstitev držav. Madridska konferenca pomeni obširno izboljšanje postopanja in bi bilo preuranjeno, to izboljšanje postopanje zopet izpremeniti. Pač pa se mora napraviti pošten poizkus, da se popolnoma izrabijo njegove možnosti. — Jugoslovanski minister dr. Marinkovič se je v svojem govoru obširno bavil z zahtevo po izpremembi postopanja s pritožbami narodnih manjšin, ki so jo postavile one države, ki imajo narodne manjšine v drugih državah. Zastopal je mnenje, da se sedanje postopanje ne more izpremeniti z običajno večino glasov, marveč je potreben za to pristonek vseh držav, ki so podpisale pogodbo o zaščiti narodnih manjšin. — Polski zunanji minister je povdarjal, da politične komisije ne more smatrati za merodajno mesto, ker je pristojen za izpremembo postopanja o manjšinskih pritožbah samo Svet Društva narodov. Države, ki imajo manjšine, ne bodo pristale na to, da se sestavi posebna komisija za zaščito narodnih manjšin. — Angleški delegat je predlagal, naj se reši to vprašanje v duhu tesnega sodelovanja med vsemi državami. — Proti takojšnji novi organizaciji se je izjavil tudi italijanski delegat. — Končno je govoril še enkrat nemški delegat, ki je izrazil odločno prošnjo, naj se pri sprejemu pritožb postopa zelo liberalno. Nemčija bo toliko časa nadaljevala svojo kritiko, dokler ne bo odstranjeno nezadovoljivo stanje. Le ako bodo manjšine dobile vero v Društvo narodov, moremo pričakovati, da bo razvoj sožitja narodov brez zapletljajev tako napredoval, kakor vsi pričakujemo. Bilo bi usodepolno, ako bi se v Društvo narodov ustvarilo mišljenje, kakor da je manjšinsko vprašanje že

danies zadovoljivo rešeno. — Predsednik je nato prečital izjavo tajništva Društva narodov, da bodo veljale kot manjšinske zahteve le one pritožbe, ki bodo prihajale iz držav z manjšinskimi obveznostmi in ki se bavijo s točkami obstoječimi v pogodbah. Splošne politične razprave se ne morejo upoštevati. Nato je bil švicarski zvezni svetnik Motta izvoljen za poročevalca o manjšinskih vprašanjih. — V nadaljni razpravi se je grški delegat zavzemal za postopno nenasilno asimilacijo (prilagoditev) manjšin. Minister Zaleski je odklanjal nemško resolucijo ter predlagal nemški vladi, naj gre z dobrim vzgledom naprej in naj že sedaj izjavi, da je pripravljena takoj podpisati splošno manjšinsko pogodbo. Minister dr. Curtius ve povedati, da je Nemčija pripravljena pozitivno pogajati se o razširjenju načel pogodbe za zaščito manjšin, vendar pripominja, da predstavljajo manjšinske zaščitne pogodbe za sedaj servitute za novo ustanovljene države vzhodne in južne Evrope. Brez take servitute bi sploh te države ne mogle stopiti v življenje. (Nemci se zato tako potegujejo za pravice manjšin, ker v tem pogledu niso prevzeli nobenih obveznosti, njihove manjšine pa bi le prišle do vseh svojih pravic.) Dober odgovor mu je dal minister dr. Marinkovič, ki je izjavil, da so nasledstvene države pripravljene razpravljati o tem vprašanju, če se bo manjšinsko vprašanje načelo v celoti, če bo namreč manjšinsko pravo postalo mednarodno in če bodo vse države prevzele enake obveznosti. Mi smo postopali z našimi manjšinami najliberalneje in bomo tudi v bodoče, vendar pa ostanemo v okviru obstoječih manjšinskih pogodb. Nemški manjšinski predlog je bil, ko sta se proti njemu izrekla tudi Briand in Motta, odklonjen.

Poročilo politične komisije o manjšinskem vprašanju. V poročilu naglašajo švicarski zvezni svetnik Motta, da so vse delegacije bile edine v tem, da se na zasedanju Društva narodov lahko razpravlja o manjšinskem vprašanju. Vse delegacije so povdarjale izredno važnost tega vprašanja in priznale, da spada med ona vprašanja, ki lahko ogrožajo svetovni mir. Vse so naglašale važnost tega vprašanja za ves svet in vse človeštvo ter izjavile mnenje, da so svoboda vere, uporaba jezika in širjenje kulture v lastnem jeziku nekaj svetega. Delegacije pa niso bile edine v tem, ali ima Društvo narodov pravico izpremeniti postopanje v manjšinskih sporih brez pristanka vsake posamezne države, ki je vezana z manjšinskimi pogodbami. Nasprotno tudi nihče ni zastopal stališče, da bi bilo treba trenutno izpremeniti postopanje z manjšinskimi pritožbami, ki ga je določil na svoji seji v Madridu Svet Društva narodov. Dr. Beneš je k temu izjavil, da sprejema poročilo na znanje s pristavkom, da tega pristanka ni smatrati za pristonek na ona izvajanja v poročilu, ki jih Češkoslovaška ni izrecno priznala. Te izjavi se je pridružil tudi zastopnik Jugoslavije in zastopnik Poljske in Romunije. Italijanski delegat je izrazil pridržke glede na odstavke poročila o splošnosti manjšinskih pogodb. Nemški delegat je izjavil, da Nemčija trenutno ne namerava postaviti izpreminjavalnih predlogov. Priključil se je izvajanjem poročevalca, da se sedanji pravni položaj zaradi poročila ne menja. Poročilu sta se v polnem obsegu priključila Briand in Burov, nakar je bilo soglasno sprejeto.

Kaj hočejo nemški narodni socijalisti? Pred volitvami so govorili, da se ne zadovoljijo z revizijo mirovnih pogodb, ampak da zanje mirovna pogodba sploh ne obstoja, da mora Nemčija dobiti stare meje na vzhodu kakor tudi Alzacija-Loreno; hočejo zase vse nekdanje nemške kolonije ter ne bodo plačali niti pare več za vojno odškodnino. V dosego tega cilja je seveda potrebna nova vojna, ki bi bila po njih mnenju za Nemčijo vsekakor zmagovita in ki bi uresničila fantastične ideje bivšega cesarja Viljema. S to idejo se bavi pretežni del nemškega razumništva, ki ga vojna ni iztrepnila. Še vedno je prežeto z mislijo, da so Nemci edini narod na svetu, ki je zmožen višje kulture, in da ne bo svet srečen, dokler ne bo nemška kultura zavladala povsod. Prepričani so, da obstoja njihovo poslanstvo v tem, da zasuznjijo ves svet. Za slučaj zmagovite vojne bi Nemci zahtevali del Francije, velik del angleških in francoskih kolonij in k temu še ogromno vojno odškodnino. Glavna njih zahteva pa bi bila, da bi jim morala vsa zapadna Evropa dovoliti politično kontrolo tudi nad ostalim ozemljem, ki ga ne bi mogli zasesti. Ta

PODLISTEK

Rev. Bernard Ambrožič, O. F. M.:

Janezek in Micika.

Pred toliko in toliko leti sem bil katehet na neki štirirazredni ljudski šoli doma na Slovenskem. V četrtem razredu sem imel med drugimi otroci tudi Jelenčičevega Janezka in Balančevega Micika. Janezek je bil štirinajst let star, Micika pa dvanajst. Oba sta bila precej nadarjena in sta vedno dobro odgovarjala. Pa to ni bilo nič posebnega. Na šoli je bilo poleg Janezka in Micike še mnogo drugih brihtnih otrok.

Nekaj drugega je pa bilo, kar je hitro po vstopu v razred vzbudilo pozornost vsakega učitelja ali učiteljice. Janezek in Micika sta bila namreč nenavadno lepa otroka za vsako oko. Oba sta bila lepe rasti, dobro razvita in sta imela krasne obrazke, ki sta kot svetli zvezdi sijala izmed drugih obrazov v razredu. Poleg tega sta bila oba še vedno zelo lepo umita, skrbno počesana in prav okusno oblečena. Zdelo se je, da se njuni straži zavedajo telesno lepote svojih otrok in jo skušajo s skrbnim negovanjem še posebej poudariti. Drugače je bilo videti vse v redu in navaden človek bi mislil, da rasteta Janezek in Micika v modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh.

Kar me nekega dne ustavi pred vstopom

v razred gospodična učiteljica četrtega razreda.

„Gospod katehet, na nekaj bi vas rada opozorila. Pa morda ste še sami kaj opazili in primerno ukrenili.“

Bila je zelo vestno in nekoliko boječe dekle. Bala se je misli, da bi utegnila biti ona bolj vestna opazovalka nego jaz, duhovnik in učitelj verouka.

„Ne vem, kaj imate v mislih, gospodična. Le kar naravnost se razodenite, čeprav bi morda zadelo mene!“

Sam svojim besedam sem se smejal, da bi jo opogumil in ji odvzel nepotrebno boječnost.

„Nič takega, gospod katehet,“ je odgovorila. „Samo to sem vas mislila vprašati, kako vam ugajata Jelenčičev Janezek in Balančeva Micika...“

„Ta dva? Na vso moč mi ugajata in le škoda, da nimata vsak deset let več. To bi bil krasen parček in prav rad bi ju videl nekoč v poročni obleki!“

Začudeno se je pogledala in zardela. Njen vprašujoči pogled je pričal, da ne ve, se li šalim ali že vem, kaj mi ima razodeti.

„Torej vi že veste in se vam zdi stvar tako zabavna?“

Postala je vsa resna, da sem moral tudi jaz kar hitro zaobrtniti.

„Oprostite, gospodična, nisem mislil, da imate kaj posebnega na srcu. Pohujšljivega pa tudi nisem nič rekel, saj ženiti in možititi se je vendar prav lepa reč, če je drugače vse prav z ljudmi.“

(Dalje sledi.)

duh vlada med nemškimi narodom še sedaj. Kljub temu angleški in francoski narod pri mirovnih pogajanjih nista zahtevala nemškega ozemlja in skromna je bila odškodnina v primeri z ogromnimi škodami, ki jih je prizadejala nemška armada tekom svetovne vojne. Tedaj sta ta dva naroda pokazala novo pot, pot človekoljubja in pravičnosti. Nemški narod pa se za to pot še vedno ne more odločiti. Razdobje od svetovne vojne do danes je gotovo še premajhno za prerojenje celega naroda. Da iztreznjenje ne napreduje, leži veliko vzroka v tem, da so Angleži in Francozi predčasno opustili kontrolo nad nemškim oboroževanjem in predčasno so se umaknili z mostišča onstran Rena. V drugem slučaju bi Hitler ne dobil toliko glasov. Sedaj se na Francoskem in v Angliji sprašujejo, ali je bilo pametno in koristno poskušati z dobro besedo, kar se da doseči le z realno silo. Mogoče je to vzrok, da se nemške stranke vsaj navidezno odrekajo hitlerjevemu. Hitlerjeva zmaga je prišla za nemške tajne načrte prezgodaj.

DOMAČE NOVICE

Starši, pozor! V našem listu je bilo naznanjeno, da se v Št. Jakobu v Rožu pri šolskih sestrah začne gospodinjski tečaj z novembrom. Starši, ki vam je skrb, da pripomrete k sreči vaših hčera, ne zmutite priložnosti, da jih opremite tudi z doto temeljite verske vzgoje, ki se poleg drugih znanosti, ki so potrebne dobri gospodinjici, podaja v tem zavodu tako, da kdaj njegova obiskovalka lahko osreči domačo hišo in okolico. Na željo staršev se dekleta lahko priučijo tudi godbe. Sprejemajo se tudi učenke za šivanje in razna ročna dela. Nadalje prevzemajo šolske sestre tudi izdelovanje vsakovrstnega perila, oblek, kostumov in plaščev. Naznani se tudi preč. duhovščini, da prevzemajo vsakovrstno izdelovanje paramentov, istotako popraviljanje starih, da izgledajo kot novi; cena po dogovoru, enako tudi cerkveno perilo.

Šmarjeta v Rožu. (Tamburaši in predavanje „Koroška prej in zdej“.) Preteklo nedeljo je bilo na naši vasi izredno živahno. Lepaki so nam naznanjali, da pridejo popoldne iz Celovca tamburaši k nam igrati. Vedeli smo, da je med njimi tudi trojica fantov Šmarječanov in zato je naše zanimanje rastlo. Popoldne ob treh je bila dvorana v gostilni „na pošti“ natrpano polna domačega občinstva, ki je radovedno pričakovalo naslednjih točk. Fant iz vasi je otvoril sestanek s pozdravi na vse. Nato so zaigrali tamburaši svojo pesem; nehote se je ukrala melodija domače narodne pesmi v srca vseh navzočih in ustvarila prav prisrčno razpoloženje v dvorani. Saj je bilo med pesmimi mnogo starih naših znank kot „Nmav čriez jizaro“, „Dečva povej, povej“ in drugih. Predavatelj je govoril o podeželskem ljudstvu to ljudstvo je polno zdravja v življenju in delu; iz tisočletja živi in se trdno oklepa podedovane lepote, do čim mesto z letom spreminja svoje lice v misli, besedi, pesmi, modi. Kmetiško ljudstvo občuti in doživi svojega Boga in svojo vero vanj; tudi delo mu je končno molitev k Najvišjemu. Zemlja ljudstvu ni kapital, s katerim lahko kupčuje. Saj raste iz zemlje tudi ljudstvo samo v svoji korenitosti in lepi preprostosti, raste liki rastlini. Zato bodi rodu, ki se izkoreninja in postaja nedomač in nekmetiški, naš klic: Nazaj k domači veri in k domačemu delu! Lepe slike iz kmetiškega življenja so ponazorile predavateljeve besede. Na tem sestanku smo občutili vsi navzoči lepo harmonijo med nazorno sliko, izbrano pesmijo in govorjeno besedo. Takih sestankov bi hoteli imeti še več. Saj se domača družba niti po zaključku uspelega sestanka nikakor ni hotela ločiti in šele avto je pobasal fante-Celovčane. Na prihodnjem sestanku pa bodo sodelovali tudi domači pevci in domače pevke, ki so tokrat bolj pritajeno skrivali svojo pesem. In tedaj bo med nami že več korajže za lepo misel!

Dolina pri Grabštanju. (Žegnanje.) Jesenski cerkveni praznik pri Mariji v Dolini se vrši prvo nedeljo oktobra, to je dne 5. oktobra. Bo več maš in prilika za spoved. Tudi tokrat so častilci Marijini vabljeni, da se v obilnem številu udeležijo žegnanja!

Pliberk. (Poroka.) V sredo dne 10. sept. se je poročila gđ. Majda Mahorič z gosp. Jožefom Forstnerjem. Pri Brezniku je bil prijeten večer zbranih svatov. Po nekaj dneh pa se je morala Majda posloviti od dragih svojcev in od šte-

vilnih prijateljev in prijateljic, ker je njen mož mizar v Algieru in je morala z njim v Afriko, kjer rastejo palme in sije solnce južno in pekoče. Slovo je bilo težko, kajti Majdo smo imeli radi vsi in bomo pogrešali njeno živahno družabnost. Mnogo sreče!

Drobne koroške novice. Kakor slišimo, se je celovška glasovalna jesenska veselica za podjetnike prav slabo obnesla. Radi slabega zaslužka so se branili plačati najemnino za prostore. Prireditelji v tem obsegu je pokazala, da je Celovec ne prenese. — Celovški občinski odbor je sklenil, da odpusti o priliki 10letnice glasovanja 300 mestnim nameščencem disciplinarne kazni in izplača vsakemu občanu, ki dobi ubožno podporo, 10 S, kakor tudi vsem gojencem (110) mestne ubožnice. — Dne 20. septembra so zabeležili na Koroškem 2257 podpirlanih brezposelnih. — Nadučitelj v Grebinju je postal Rok Bauer in na Strmcu Alojz Kolman. Učiteljem v Št. Jakobu v Rožu je bil imenovan Ferdinand Sylle, v Slovenjem Šmihelu Ernest Cerjak in v Št. Petru na Vašinjah Hans Medved. Učiteljicam so bile imenovane: Vilfrida Sames v Ledincah, Ana Popr v Št. Lenartu pri Sedmih studencih in Josipina Pikert v Vogrčah. Preklicni učitelj na Radišah je postal Gustav Srebernik, v Šmarjeti v Rožu Oto Tarman, v Dobrli vasi Hans Germ, v Krčanjah Hans Köfer, na Djekšah Josef Meglič in na Suhi Alojz Popatnik. — V noči na 14. septembra je nekdo vlomil v gostilno Uranšek v Božjem grobu pri Pliberku. Tat je odnesel gosli, citre, preko 1000 cigaret, 60 zavojčkov cigaretnega tobaka in 20 zavojčkov tobaka za pipo. — Šimen Dobernik je postal začasni ravnatelj meščanske šole v Dolnji Lendavi. — Orožnik iz Žitare vasi je prišel na Dobrovo in videl na neki hiši hišno tablo „Krompič, Dobrova“. To mu je bilo preveč. Vzel je bajonet in z njim strgal hišno tablo ter naročil posestniku, da pusti napraviti nemško. Orožnik mogoče ne ve tega, da je to motenje posesti in kaznivo. Že prej smo slišali, da so bila z gotove strani izdana navodila, da je treba k desetletnici odstraniti vse, kar spominja na to, da prebivajo na slovenski koroški zemlji Slovenci. Tudi druge tozadevne slučaje, ki nam pridejo na uho, bomo pribili. — Najemnika Janéz Pufiča v Goričah pri Škofičah je nekdo 22. septembra napadel in ga ranil z nožem. Isti dan je dobil tesar Blaž Breznik iz občine Št. Tomaž pri Celovcu v neki gostilni udarec preko glave, ki je povzročil poškodbe.

„Das Motorrad“ je časopis, ki izhaja vsakih 14 dni na Dunaju, VII., Burggasse 6. Izdajateljstvo da posamezne številke tudi na ogled. Časopis poroča o vseh novih iznajdbah in izboljšanjih ter o razstavah; najnovejši modeli so natančno opisani in tudi drugače nudi vsebina vse, kar rabi motorni kolesar; obravnava vse postavbe, ki jih mora poznati motorni kolesar, ozir. šofer; organizira družabne izlete v sosedne države in poroča o dirkah z lepimi slikami, ki jih vsebuje vsaka številka; vsako leto izda poseben spis „Motorräder und Zugehör“, ki stane samo 1 S. Motornim kolesarjem je „Das Motorrad“ neobhodno potreben svetovalec.

ZADRUŽNI VESTNIK

Beseda zadružnim funkcionarjem.

Ko govorimo pri nas o naših zadrugah, mislimo predvsem naše kreditne zadruge: hranilnice in posojilnice. Če bi kdo sestavljal statistiko, koliko se te vrste zadrug v teku svojega delovanja storile za dobrobit svojih članov, bi bile razveseljive številke. Zadruge, brez dvoma važnega gospodarskega pomena, so prostovoljne organizacije. Nikogar se ne more siliti v zadrugo. Ali, kakor ima vsaka dobra stvar svoje prijatelje in zagovornike, imajo tudi zadruge mnogo prijateljev, a tudi mnogo sovražnikov. Največji sovražnik zadruga je egoistični, sebičnostni čut posameznikov in pomanjkanje smisla za skupnost, oziroma podrediti skupnosti del gospodarskega poslovanja, tedaj pri kreditnih denarnega. Tukaj manjka zadružne izobrazbe in zadružne prosvete. Drug sovražnik je povsem osebnega značaja. Zadružne funkcionarje, člane načelstva in nadzorstev čaka važna naloga, kako pridobivati zadrugi čim širši krog prijateljev in pristašev. Je to skrb načelstva in nadzorstva, širiti zadružno prosveto, zadružno idejo in jo

propagirati, ter spretnost občevarjanja s strankami. Seve je treba, da so posojilničarji najprej samo zadružno izobraženi možje, tako idejno kakor vposlovanju. Zadružni funkcionar se mora veliko učiti. Ni res, da bi moral biti samo tajnik, oz. poslovodja najbolj poučena osoba v zadrugi. Razume se, da mora biti tajnik v poslovanju, predvsem v knjigovodskem strokovnjak, ker knjigovodstvo je znanost, umetnost in nazadnje rekodelstvo. Toda vsi funkcionarji morajo nekaj razumeti, ker le tako bodo mogli oddajati od svojega znanja tudi drugim in uspešno vršiti zadružno delo v svojem kraju.

Vrši se n. pr. seja načelstva. Seja načelstva je primerna za zadružno šolanje odbornikov. Najbolj intliegenten odbornik in navdušen zadrugar bo skrbel, da se pri seji ne bodo obravnavale samo strogo poslovne zadeve, ampak bo vedno vrgel kaj vmes, ki bo služilo izobrazbi odbornikov. Ima morda naročen zadružno-strokovni list. Imamo jih slovenske in nemške. „Narodni gospodar“ je n. pr. izborna glasilo. Prinaša članke, ki so vredni, da jih ne bere samo eden, ampak bilo bi primerno, ako bi se pri seji skupno prečitali in poljudno razložili. To bi bilo nekaj in odborniki bi od seje nekaj imeli. Prporočljivo pa je, da vsak tudi sam pridno čita zadružno čtivo in se tako zase in za druge izobrazuje. Poleg tega je treba uporabiti vsako priliko, ki se nudi, in posecati zadružna predavanja in shode. Za popularizacijo zadružnih načel in idej so pripravni tudi občni zbori. Vemo, da je udeležba občnih zborov bolj klaverna. Treba je za udeležbo primerne agitacije. Govora o zadružništvu na občnem zboru ne bi smelo manjkati. Tako se najde prilik dovolj za poglobljenje zadružne izobrazbe in zavesti pri funkcionarjih samih in pri drugih.

Krog prijateljev in zvestih pristašev zadruga se pridobi nemalo s spretnim občevarjanjem s strankami. Umetnost je pravilno občevarjanje s strankami. Je to višina srčne kulture in omike odbornikov. Načelstvo zadruga ima opraviti s posojilojemalci in vlagatelji. To so stranke, ki prihajajo v urad po opravkih. Za funkcionarja mora veljati načelo: nobene družabne razlike med stranko, naj bo revna ali bogata, samo poštena mora biti. V korist zadruga je prikleniti si oboje, vlagatelje in posojilojemalce. Vlagatelje, da dajo svoj prihranjeni denar na razpolago gospodarski povzetigi zadružnega okraja. Dolžnike, ker s svojim članstvom jamčijo s svojim premoženjem za zadrugo. Zadružni funkcionar mora biti kakor trgovec prijazen in vljuden, če ne, mu stranke obrnejo hrbet. Nevljudno in zadirčno postopanje s strankami silno škoduje in bije v obraz omiki. Zadrugar mora prihajati v zadrugo rad, ker ve, da prihaja v urad, kjer so možje, na ktere se je kaj zanesti, katerim lahko zaupa in mu bodo šli na roke in mu svetovali, ki ga razumejo. Stranka prihaja v zadrugo večkrat po neljubih opravkih. So ljudje, ki jim je silno sitno zadolžiti se in strašno neprijetno razložiti komu svoj trenutno težki gospodarski položaj. Pa so to po večini najbolj zanesljivi in zvesti zadružniki. Pri prošnjah za posojila morajo stranke posojilniškimi organom do potankosti razložiti svoje premoženjske in gospodarske razmere. Sploh so posojilničarji pri zadrugi, ki ima precej razvit promet, poučeni ogospodarskih razmerah okraja. Kaj bi take stranke rekly, ako bi odborniki, kar so jim zaupale, obesili na veliki zvon. Ravno tako je mnogim skrbnim in previdnim vlagateljem silno neljubo, ako bi kdo vedel, da imajo denar naložen v posojilnici. O vsem tem morajo člani načelstva in nadzorstva molčati. To se pravi, držati morajo uradno tajnost. Nikomur nič povedati, kar se tiče razmer kakršnekoli stranke, tudi doma ženi ne. Izdajanje uradnih tajnosti je nečastno in moža nevredno. Taki možje ne spadajo v odbore. Sploh pa to ugledu zadruga najbolj škoduje.

Na polju zadružne prosvete nas čaka še ogromno dela. Da bodo zadružne ideje in načela pronikle v zavest našega ljudstva in da vzgojimo dovolj spretnih voditeljev naših zadrug, ker je vodstvo ponekod še okorno in pomanjkljivo. Zveza zadrug bo morala misliti, da priredi v večjih središčih enodnevnne zadružne tečaje, pomagati morajo pa tudi vsi drugi.

GOSPODARSKI VESTNIK

Zanesljivo stavbno štedenje. Solidna stavbna hranilnica mora izdelati predvsem jasen poslovni načrt, ki mora biti izvedljiv tudi v slučaju, da preneha dotok varčevalcev. Varčevalci se morajo uvrstiti v sklenjene skupine. Znano mora biti, kako dolgo bo treba čakati v najboljšem, srednjem in najslabšem slučaju. Dalje je potrebna stroga revizija vsega poslovanja po strokovnjakih. Doslej v Avstriji državno nadzorstvo nad stavbnimi hranilnicami še ni vrejeno, zato pa so potrebni posebni revizorji. Na svetu posluje več vrst stavbnih hranilnic, ki se bistveno razlikujejo med seboj. Je strnjeni in odprti sistem in obrestni ali brezobrestni hranilni in posojilni sistem. Pri strnjem sistemu se uvrsti gotovo število varčevalcev, mogoče vsi, ki so pristopili v enem letu, v skupino, ki se sama financira. Ta način ima to prednost, da se lahko pregleda in točno izračuna najdaljši rok, v katerem pride najzadnji varčevalec na vrsto. Nudi tudi vsem enake izgleda in pridejo vsi v enem letu pristopili v istem času na vrsto. Na vrsto pride varčevalec v 8 do 21 letih, ako vplačuje po 2 odstotka in za obresti in odplačevanje 6 odstotkov v letu. More se vplačevati pa tudi več in tedaj pride varčevalec seveda prej na vrsto. Ta sistem je bil prvi, ki se je v Nemčiji vpeljal in je služil za podlago tozadnemu zakonu (Wüstenrotov sistem). Pri odprtem sistemu se uvrstijo vsi varčevalci v eno skupino, ves denar se zbira v enem loncu in iz tega lonca dobivajo denar vsi varčevalci. Ta način ima to dobro in slabo stran, da pridejo prvi pristopili kmalu na vrsto, dočim morajo poznejši čakati tudi do 37 let. Zato bo ta način s časom popolnoma izginil. Brezobrestni ali obrestni sistem ima to slabo stran, da dobijo varčevalci, ki pridejo prvi na vrsto, 90 odstotkov vsote kot brezobrestno stavbno posojilo, dočim morajo čakati drugi do 20 let in ne dobijo obresti, da večkrat znaša izguba na obrestih več nego vsa hranilna vsota. Glavno merilo pri tem je, da vplačuje vsak varčevalec, naj si je dobil denar v prvem ali šele v dvajsetem letu, enako. Kako je s prebitki stavbne hranilnice? Stavbna hranilnica z dobrim poslovnim načrtom prebitka ne bo izplačevala delničarjem, temveč ga bo porabljala za skrajšanje rokov in najetje hipotekarnih posojil. Rezerve bo porabljala za plačevanje obresti teh posojil. Take hranilnice so velikega pomena za gospodarstvo, ker dovajajo denar stavbinskemu trgu in navajajo prebivalstvo k varčevanju. Zakaj manj premožnejše prebivalstvo more le na ta način priti do lastnih domov. Na Angleškem obstoja stavbno štedenje že 150 let in ima 80 odstotkov prebivalstva že svoje domove, dočim stanuje pri nas še 90 odstotkov prebivalstva v stanovanjskih hišah. — Tudi v Avstriji je to gibanje v zadnjih letih močno napredovalo. Vojna in poveljna leta so prepričala prebivalstvo o važnosti lastnih domov. Eno in dvodružinskih hiš se je financiralo s pomočjo državne podpore 839, stavbne hranilnice Wüstenrot 1950, zveze kmetijskih zadrug 326 in s pomočjo drugih stavbnih hranilnic 322. Kakor v Nemčiji, tako je tudi v Avstriji Wüstenrot na prvem mestu.

Izbor plemenskih bikov v letu 1930. Sodnijski okraj Celovec: 13. oktobra ob 10. v Bilčovsu, 14. oktobra ob 8. v Ribnici, ob pol 10. v Hodišah, ob 1. v Škofičah; 3. oktobra ob 8. v Pokrčah, ob 10. v Tinjah, ob 12. v Vabnji vasi; 4. oktobra ob pol 9. na Zihpoljah, ob 10. na Humbergu, ob pol 12. v Kotmari vasi, ob pol 2. v Vetrinju; 7. oktobra ob 8. v Celovcu; 8. oktobra ob pol 9. v Gradnici, ob 10. v Pokreski, ob 12. ob Krškem mostu, ob pol 3. v Grabštanju; 14. oktobra ob 12. v Vasji vasi, ob 2. v Otmanjah, ob pol 4. v Škofjem dvoru; 20. oktobra ob pol 9. v Švarcu, ob 11. v Gorjih Medgorjah. Sodnijski okraj Podklošter: 3. novembra ob pol 8. v Rikarji vasi, ob pol 10. v Podkloštru, ob 2. v Dražičah, ob 4. v Čajni. Sodnijski okraj Beljak: 14. oktobra ob 8. v Vernbergu, ob 11. v Beljaku, ob 3. v Maloščah. Sodnijski okraj Pliberk: 13. oktobra ob pol 10. v Spodnjih Libučah, ob 11. v Pliberku, ob 2. na Blatu, ob 3. v Replah, ob 4. v Šmihelu; 14. okt. ob 8. pri Božjem grobu, ob 9. na Dobu, ob 10. v Gornji vasi, ob 12. v Pudlasu, ob 1. v Potočah in ob pol 2. v Libeličah. Sodnijski okraj

Dobrla vas: 4. oktobra ob pol 8. v Dobrli vasi, ob 9. v Sinči vasi, ob pol 10. v eMtlovi, ob pol 11. v Štebnu, ob 11. v Globasnici, ob 12. v Stari vasi, ob 1. pri Miklavcu, ob 2. v Mohličah, ob pol 3. v Kamenu, ob 3. v Št. Vidu in ob 4. v Škocijanu. Sodnijski okraj Železna Kapla 21. oktobra ob 10. v Železni Kapli in ob 2. na Obirskem. Sodnijski okraj Velikovec: 4. oktobra ob 12. na Diekšah, ob 3. na Tolstem vrhu; 8. okt. ob pol 11. v Velikovcu; 14. oktobra ob 9. v Slovenjem Šmihelu, ob 11. v Rutah, ob 12. v Šmarjeti, ob 1. v Trušnjah, ob 2. v Malem Št. Vidu; 16. oktobra ob 9. v Sv. Neži, ob pol 10. v Št. Jakobu, ob pol 11. v Podgori, ob pol 12. v Lipi, ob pol 1. na Rudi, ob 2. v Šmiklavžu; 18. okt. ob 9. v Vovbrah, ob 10. v Grebinju, ob 12. v Dolgem brdu in ob pol 2. na Pustrici. Prignati je vse plemenske bike, tudi subvencionirane in ki so bili izbrani pri spomladnem izboru.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Rusija: Okolico kopaljšča Stalina v državi Tadžikistan je zadel 23. sept. katastrofalen potres. Popolnoma je bilo porušeni 7 velikih vasi, a 10 vasi je pretrpelo ogromno materialno škodo. V splošni zmešnjavi je bilo ubitih 157 oseb, a nad 300 težko ranjenih. Nad 1200 družin je brez strehe. — Doznava se, da se je zgodila v septembru v Moskvi težka železniška nesreča. Trčila sta skupaj osebni in brzovlak. Pri tem je bilo 600 ranjenih, od katerih je 300 umrlo. — Amerika: Žitne cene v Kanadi od leta 1906 niso bile tako nizke kot so sedaj. — Na reki Guepore, ki teče med Brazilijo in Bolivijo, se je potopil neki parnik: 12 oseb je utonilo. — Ostale države: V Brandenburgju je prišlo do spopadov med narodnimi socialisti in komunisti. Bilo je več ranjenih in aretiranih. — V Rokavskem prelivu je divjal par dni strašen vihar, ki je napravil ogromno škodo. Pogreša se 500 ribiških ladij in 52 ribičev. — Pri požaru nekega skladišča v Pragi je zgorelo 80.000 gramofonskih plošč. — V Trstu so zaprli Italijani zadnje slovensko šolo, ki jo je obiskovalo nad 1000 otrok slovenskih staršev in ki so jo vzdrževali Jugoslovani sami s svojimi sredstvi. — Po vestih iz Pekinga se je pojavila v severozapadnem delu Kitajske črna kuga, ki se širi z neverjetno naglico. Doslej je umrlo že na tisoče in tisoče ljudi. Cele naselbine so umrle. Trupla leže nepokopana in širijo neznosen smrad. Prebivalstvo iz ostalih pokrajin beži v paničnem strahu proti vzhodu, vendar pa se tudi tu kuga naglo širi v tej smeri. Oblasti so brez moči, ker primanjkuje sredstev za uspešno pobijanje nevarne bolezni. V pristaniščih je uvedena najstrožja kontrola, da bi se preprečilo razširjenje v druge dežele.

Človek in bodočnost. Človek želi živeti, želi dolgo živeti, pa naj si živi še tako bedno. Želja po smrti je protinaravna. Iz človekove težnje po življenju izvira njegova odvratnost do bolezni človek noče biti bolan, on se boji bolezni. Poleg notranje težnje človekove, ki mu narekuje nasprotje do bolezni, je seveda tudi mnogo zunanjih vzrokov, kakor n. pr. izdatki združeni z boleznijo, izguba zaslužka, bivanje v postelji in več drugih. Dejstvo je, da človek želi živeti in noče bolezni. Pričakovati je torej, da bo človek dosledno temu tudi delal, to se pravi, da bo svoje zdravje čuval. Pa glejte neizmerno nedoslednost, protislovje med željo in dejanjem! Človek ne dela tako kakor bi moral, da bi dolgo živel, da ne bi obolel. Ves način njegovega življenja je neprimeren. Ne ga d e t e t a. Neprimerena, nenaravna, zdravju škodljiva, kamor pogledaš. Kaj ve mati o negi deteta? Da ga je treba previti, kadar je moker, da ga je treba „poštupati“, da mu je treba dati jesti, da ga je treba trdo oviti, da ne bo imel krivih nog. Mogoče ve ta ali ona tetka še kaj več. Vzgoja. „Vzamem otroka seboj v gostilno, da pride malo med ljudi. Tudi v cerkev naj gre, da ne bo doma nagajal.“ D e l o. Človek kot umotvor Stvarstva mora delati. Eno delo se razlikuje od drugega, eno je težje, drugo je lažje. Kategorizacije dela sploh ni. Zahteva enega samega tipa dela (osemurni delavnik) ne bo držala! Kaka razlika je med delom rudarja-kopača ali steklarja-pihača in delom vratarja! Oba naj delata po osem ur? Delo je treba meriti na podlagi za delo vporabljenih snovi človeškega telesa, na podlagi množineenergije, vporabljenega za delo. P o č i t e k. Razmerje med

delom in počitkom naj bi bilo po možnosti enako, čim težje delo, tim daljši počitek. Navadno pa se čas namenjen za počitek zlorablja. Človek troši svoje moči po nepotrebnem s posedanjem po gostilnah, s ponočevanjem, namesto da bi se odpočil kar največ v naravi. B i v a n j e. Tudi v tem oziru smo zašli na napačno pot. Naša bivališča (zlasti ona nižjih slojev) so podobna panjem. Da, ako bi mi še bili ljudje narave, tedaj bi nam taka stanovanja zadostovala, pa žal že dolgo nismo več. Modernizirali smo svoje delo, jelo, obleko, bivališča, toda vse na škodo svojemu zdravju. Pa kaj to, saj imamo za popravo zdravja na razpolago sredstva, zakrpamo ga kakor cestni tlak ali raztrgane hlače. P r e h r a n a. Odgovor na vprašanje koliko, kaj in kako jemo, zakaj to, troje je ono, proti čemer grešimo. Glede množine hrane je seveda mnogo bolj razširjena nezadostna prehrana, nego li preobila. Umevno, kajti bednih družin je pri nas mnogo več nego bogatih. Toda nezadostna hrana ni le posledica bede, pomanjkanja sredstev, marveč je povzročena mnogokrat po nepravilnem gospodarjenju n. pr. z zapravljanjem zaslužka za alkoholne pijače, za zabave, za lepotičenje in pod. S n a g a. Ona je pol zdravja, pove prislovica. Ali naj naštejemo vse naše grehe proti higijeni, ali naj odkrijemo vso nesnango naših teles, stanovanj, hiš, dvorišč, cest in tako dalje! Slovgospodar je sicer priden, vendar mu manjka še dokaj higijenske vzgoje. — Tako je pisana bodočnost današnjega človeka. Poglejmo, kako živimo, in vedeli bomo, kako dolgo bomo živel.

Mednarodni zločinci. Statistično je dognano, da je v kaznilnicah na Angleškem 18% tujcev, to se pravi ne iz britanskega imperija. Neki znan detektiv opisuje v nekem angleškem listu, da je med tatovi, ki kradejo predvsem svilo in svilene izdelke, največ Ž i d o v in I t a l i j a n o v, a Irci in Francozi so pa največji pretepači. Morilci so pa največ le anarhisti in sicer najbolj nevarni. Napačno pa je mnenje, da so vsi anarhisti Rusi in le narobe je res namreč, da pravi Rus sploh ni zločinec. Večina teh je Italijanov, to so tako zvani metalci bomb in politični morilci. Med temi pa so tudi Francozje, Španci, Nemci in Armenci. Zadnja leta se je tej skupini pridružilo tudi večje število Indijcev. Brutalni umor Sir Willia Curzona leta 1909 v Londonu je bilo delo Indijca Madho Lal Dhingra. Luccheni, kateri je umoril leta 1898 avstrijsko cesarico Elizabeto, je bil Italijan. Czogosz, morilec predsednika Združenih držav Mac Kinleya, je bil Poljak, rojen v Ameriki. Zelo razširjeno je izsiljevanje in sicer je to zločin, kateremu je razmeroma najtežje priti do živega. V Ameriki je največ izsiljevalcev Italijanov, vendar pa pravi omenjeni detektiv, da so to po večini Italijani iz Sicilije, ali sploh južnega dela Italije. Italijan severne Italije je navadno dober državljani. Najbolj zviti goljufi so nemški Židje. Pred 20 leti je na Angleškem cirkuliralo velike množine ponarejenih angleških bankovcev in bila je to prava senzacija za tedanji čas, ker so bili bankovci zelo dobro pogodeni in ker ponarejevalcev nikakor niso mogli izslediti. Gotovo bi jih še dalje časa ne dobili, da jih ni izdal Nemeč John Schmidt. Bil so to poleg izdajalca še Salamon in William Barmash, Zubesky, Rome, Israel in Males. Najspretnější ponarejevalec pa je bil Rus Ivan Jedov. Ta ni ponarejal samo angleške bankovce, pač pa tudi ameriške, francoske, švicarske in italijanske. Angleških bankovcev je ponaredil za 6000 funtov in bili so tako spretno izdelani, da so jih le največji veščaki angleške banke razločili od pravih.

Kovaški učenec

iz krščanske družine se takoj sprejme.

Naslov v upravi lista. 142

Družinsko stanovanje

se takoj odda v najem, oddaljeno četrt ure od Vrbe.

Poizvedbe v upravi lista. 140

V Cirkovčah, 3/4 ure od Pliberka, se proda vsled družinskih razmer p. d.

Kovačeva kajža

(Schmiedkeusche).

Mogoče je izrabiti vodno moč. Natančneje se izve pri Slapar Marjeti, Cirkovče, pošta Bleiburg. 140